

GEDE

Grup d'Estudi de Dones i Esport

Mari Paz Corominas.

“Sola en indrets d'aigua”

Consuelo Asins

Col·laboradora del GEDE

Mari Paz Corominas

Va néixer a Barcelona, l'any 1952.

Va estudiar durant la infància a l'Escola Betànica-Patmos.

Va completar la carrera de Ciències Econòmiques i Empresariales l'any 1975.

Es va iniciar en l'esport de la natació el 1964 i va finalitzar la seva carrera esportiva el 1970.

Va pertànyer a l'equip Club de Natació Sabadell i va entrenar amb Mudigest (1964-1966) i Sitters (1967-1970). De gener a juny de 1970 es va traslladar als Estats Units per a entrenar a la Universitat d'Indiana amb en Doc Counsellman.

Palmarès esportiu

- Campiona d'Espanya de 100 metres i 200 metres esquena els anys 1966, 1967, 1968, 1969 i 1970.
- Campiona d'Espanya de 800 metres lliures els anys 1969 i 1970.
- Campiona d'Espanya de 400 metres estils individual el 1970.
- Campiona d'Espanya de relleus 4 x 100 estils els anys 1966, 1967, 1968 i 1970.
- Campiona d'Espanya de relleus 4 x 100 lliure els anys 1967 i 1968.

- Finalista (8a classificada) en 100 metres esquena als campionats d'Europa de l'any 1966 (Utrecht-Holanda).
- Medalla de plata als campionats d'Europa infantil, 100 metres esquena l'any 1967 (Suècia).
- Medalla d'or als Jocs Mediterranis de Tunísia l'any 1967.
- Finalista (7a classificada) en 200 metres esquena als Jocs Olímpics de Mèxic el 1968.
- Finalista (6a classificada) en 800 metres lliures als campionats d'Europa, a Barcelona, 1970.
- Seleccionada en 37 ocasions com a internacional.

Premis concedits

- Medalla de plata de la Ciutat de Barcelona, 1966.
- Medalla d'or de la Ciutat de Sabadell.
- Medalla d'or de la Diputació Provincial de Barcelona al mèrit esportiu, 1967.
- Medalla al Mèrit esportiu de la Federació Catalana de Natació, 1967.
- Medalla d'or de la Ciutat de Barcelona al mèrit esportiu, 1970.

Una cançó sona als tocadiscs de mig món: "sittin' on" (1). La veu que se sent va morir l'any passat. Otis Reding va perdre la vida en un accident d'aviació sense saber que l'última cançó que gravava es convertiria en un supervendes el 1968, i en un clàssic que s'allargaria fins acariciar les oïdes del 2000.

1968, Mèxic, Olimpíades i la Mari Paz Corominas, la primera dona espanyola que va aconseguir arribar a una final olímpica a natació.

Les fades o les bruixes van voler que el 68 fos un any ple d'esdeveniments socials convulsius. El 68 té en els llibres d'història un apartat especial; el Maig francès, la invasió de Txecoslovàquia per les tropes del Pacte de Varsòvia, l'assassinat d'en Martin Luther King. L'any 68, la sang també va tancar els portals de l'Olimp i Mèxic-68 serà recordada no només per unes marques prodigioses en atletisme (2), sinó també per la matança de la Plaça de les Tres Cultures (3). Una massacre que es va produir just deu dies abans i en el mateix lloc on se celebrava el major esdeveniment esportiu del que portava vençut el segle. Una brutal repressió, com diuen en llenguatge periodístic, que ha quedat impune i enfosquida de responsables durant les tres dècades posteriors.

Mentrestant, a l'Espanya franquista, vestida de sis i vuit, triomfava un jove net anomenat Julio Iglesias amb una balada obertament conformista: "La vida sigue igual". A més, l'honor nacional treia pit a Europa guanyant el primer festival d'Eurovisió, gràcies a Massiel i la seva tonada poc compromesa "La, la, la".

I així, i alhora que el planeta es desfeia entre la revolució cultural xinesa (4) i la guerra freda, una dona jove, gairebé adolescent, se submergia en una piscina criolla, tot preparant-se per córrer d'esquena per l'aigua en la carrera més important de la seva encara curta vida. Els pocs televisors en blanc i negre que aleshores hi havia a Espanya, feien arribar al país la imatge de la nedadora bressolada en la veu d'un locutor apassionadament incondicional.

—Mari Paz, tu vas ser una dona olímpica en una època en què això era aquí una cosa inusual, quin és el teu primer record de l'aigua?

—El primer record de l'aigua el tinc des de molt petita, no ho sé, tindria quatre o potser cinc anys. A casa tots vam aprendre a nedar de molt petits, en el recinte de la casa d'estiu hi havia una piscina i tots els germans, som sis germans, hi vam aprendre de molt petits.

—A més de natació, havies practicat de petita altres esports?

—Des de petita els meus pares em van portar a esquiar al Pirineu, tota la família és bastant esportista, a l'escola havia practicat la gimnàstica esportiva que m'encantava i per la qual tenia molta facilitat, també vaig fer bàsquet com a esport d'equip.

Com a la vida de qualsevol esportista d'élite femenina, a la de la Mari Paz existeix la figura d'un "mentor", una persona que va veure en ella quelcom que no veien els altres, aquell ésser humà proper que empeny, que infon ànim, que va dient baixet però segur: "nena, tu vals molt".

—Quines persones consideres que et van motivar o van influir més a l'hora de decidir-te per la natació?

—El cert és que vaig començar la natació a l'escola, tots els germans vam anar a una escola que, en aquell moment, era avançada per a la seva època. Els dissabtes pel matí, entre mitjans de maig i juny ens desplaçàvem amb l'escola a la piscina olímpica de Montjuïc, francament, havíem passat molt de fred, al maig l'aigua estava gelada. Allà vam començar les meves germanes i jo a practicar la natació, l'entrenador que estava en aquell moment, Juan Céspedes i la seva esposa, van ser els que més em van ajudar a la natació. Al final del curs el feiem una petita competició i el primer any jo vaig destacar, vaig arribar primera a la carrera d'esquena. En Juan Céspedes va ser una de les persones que més em va ajudar en natació.

Avui veiem escoles d'iniciació esportiva que funcionen per a la infància des dels cinc o els sis anys. Tenim dues tendències contraposades, la que intenta especialitzar des dels primers anys de vida, i la que procura que el camí cap a les tècniques esportives sigui molt més progressiu, sense tanta pressa ni pressions. A començaments dels anys 60, en molts esports, encara no es dona el fenomen de la impaciència i la immediatesa de resultats, senzillament es pugen els graons de la competició a una cadència més suau.

—A quina edat vas començar a prendre't la natació més seriosament?

—Als dotze anys. En Juan Céspedes va parlar amb la meua família per veure si podíem fer un entrenament una mica més a fons. A l'octubre, al curs següent, amb tretze anys vaig començar a anar al Club Natació Sabadell, el primer any

anava dos dies per setmana, l'any següent com que vam veure que les coses sortien bé ja vaig començar a entrenar-me cada dia. De totes maneres, els meus entrenaments van seguir sent bastant suaus, anava un cop al dia i entrenava un màxim de dues hores.

Mari Paz tenia unes condicions excepcionals per a la natació i unes qualitats extraordinàries per a l'estil d'esquena. El primer any que va competir va quedar tercera als campionats d'Espanya, i el segon any finalista als campionats d'Europa. Tanmateix, va trobar la verdadera duresa dels entrenaments lluny de casa i del club. A la dècada dels 60, el nostre país i el "primer món" es guarden considerables distàncies i això es deixa notar a tot arreu; a la política, a la tecnologia, a la indústria, a la investigació, a les idees i als cossos.

—De la teua carrera esportiva fins arribar a l'élite, si haguessis de triar el més gratificant i el menys, què triaries?

—És difícil respondre, crec que el més gratificant, vist des d'un punt de vista d'avui, és la quantitat de relacions que vaig poder fer, la quantitat de gent que vaig conèixer, els llocs que vaig visitar i, potser en un segon pla, els èxits esportius que vaig obtenir. Quant al menys gratificant és que quan fas un esport a nivell d'élite, veritablement pateixes i pateixes de veritat. L'últim any, el que vaig decidir acabar la meua carrera esportiva, vaig parlar amb els entrenadors i amb la Federació i vaig obtenir una beca per anar als Estats Units, a la Universitat d'Indiana, on també hi era Santiago Esteva (5). En aquell moment els americans eren els reis, abans les tècniques americanes no eren tan transparents i era molt difícil aplicar-les aquí a Espanya. Allà sí que va ser expe-

(1) Títol que va ser traduït al castellà per: "Sentado en el muelle de la bahía".

(2) En Bob Beamon va saltar 8,90 metres a la prova de longitud, un rècord del món que no ha estat batut fins la dècada dels 90. En Dick Fosbury assajava un nou estil a la prova de salt d'altura, que va acabar sent batejat pel seu nom.

(3) També anomenada matança de Tlatelolco. Com a resposta a les manifestacions estudiantils i obreres, comandaments de l'exèrcit mexicà van manar d'acordonar la plaça i matallar els manifestants. Van morir més de tres-centes persones i van quedar un nombre mai no calculat de ferits.

(4) Durant la revolució cultural del 1966 al 1969, es van tancar pràcticament totes les escoles del país. Els 131 milions de joves inscrits a les escoles primàries i secundàries van haver d'abandonar-les, fins al període del 1970 al 1972 totes les institucions d'educació superior van romandre tancades.

rimentar el que era un entrenament fort, no hi havia cap comparació amb el que havia fet fins aleshores. Allà, sí que em feia mal tot, acabava esgotada, realment matxucada, el dolor físic, el dir no puc més i haig de seguir. Alguns dies que no et trobaves prou bé i havies d'anar a entrenar, tot això és dur, molt sacrificat i a més, i per descomptat, que en alguns campionats veies que estaves preparada, que havies fet una bona programació per estar a punt i just en aquell moment que no ho estaves, és com llençar tot el treball que has fet. Als Estats Units entrenàvem sis hores, matí i tarda, ens anàvem a les sis del matí a la piscina fins dos quarts de nou i tornàvem per la tarda, fèiem de dotze a catorze mil metres, per aquella època, era un entrenament realment fort.

La Mari Paz Corominas és única, única com tot ésser humà, però única també perquè representa un moment del nostre esport femení en què totes les dones estan soles. Viuen pràcticament a soles amb el seu esport sense gairebé suports socials ni institucionals. Tiren de la seva carrera esportiva contra vents, vendavals, marees i marejols. Saben el que volen i aposten fort, però d'aquestes hi ha poquetes, són una excepció, l'excepció que aconsegueix arribar salvant un impediment darrera de l'altre. La tenacitat es va fer carn en la Mari Paz.

—Durant molt de temps va existir certa premissa perquè les noies fessin molta natació, deien que se'ls posaven les esquenes molt grans, en alguna ocasió això et va afectar?

—Jo crec que em va afectar lleugerament. Encara que a mi directament no m'ho deien, sí que li ho deien a la meua mare: "com es posarà aquesta nena, se li posarà una eskena horrible! li sortiran uns músculs espantosos!". Perquè el tipus d'una nedadora, el que es veia per la televisió, era el tipus de les alemanyes i les americanes, dones molt grans, molt fortes, molt musculades.

Era una època en què es treballava de manera diferent a com es treballa ara, es potenciava una musculatura curta i grossa. Va arribar un moment que sí, que vaig pensar que em posaria molt gran, jo era una nedadora més aviat petita, quan sortia fora a competir em sentia una mica acomplexada pels cossos de les altres nedadores, sobretot les alemanyes i les americanes, el cert és que em menjaven una mica la moral, clar que després a la piscina ja era una altra cosa. A la final olímpica, quan ens van reunir a la sala en el moment previ a la competició el que em va impressionar de debò va ser que eren noies molt fortes, grans de veritat.

—Vas veure moltes companyes nedadores quedar-se pel camí?, per quins motius abandonaven?

—Si vols que et digui la veritat, al meu voltant no vaig veure abandonar a moltes perquè jo vaig tenir una carrera esportiva molt curta, només de sis anys. En aquell moment, abans d'arribar als 20 anys ja abandonaves, una nedadora de 21 anys es considerava ja una nedadora gran. En aquella època les noies es casaven molt aviat, als 21 anys, i no havia nedadores que continuessin després. Jo vaig abandonar als 18 perquè vaig començar una carrera universitària i vaig veure que allò no podia continuar, va ser aleshores quan vaig decidir marxar als Estats Units i nedar el meu últim any al màxim. Quan vaig decidir de retirar-me tampoc va venir ningú a dir-me que continués, la meua retirada la van veure com una cosa natural, no em van oferir tampoc cap alternativa, aleshores t'havies d'espavilar tu sola, si havies decidit abandonar tampoc t'ajudaven a continuar. Ara això pot semblar una mica incompreensible, hi ha beques i programes especials, però aleshores no era així. Jo vaig acabar l'any 70 i estem al 99, han passat 30 anys i les coses són diferents, però de la meua època jo no vaig veure cap nedadora que seguís més enllà dels 20 anys.

L'avui i l'ahir, les similituds i les diferències, el que s'arrossega i allò nou. Entre els dos temps (l'esport femení de l'ahir i el d'avui) es van repartint els avantatges i els inconvenients. En la comparació sorgeixen les relativitats que van calculant pros i contres.

—Consideres que les dones avui ho tenen més fàcil per fer esport?

—Jo no sé si ho tenen més fàcil, tenen menys impediments, és a dir, avui qualsevol noia que vulgui prendre's un esport seriosament ho pot fer, té les portes obertes. Tanmateix, també hi ha molta més gent a uns nivells alts i, per tant, si vol arribar amunt ha de lluitar molt més. En segons quins aspectes jo ho vaig tenir més fàcil, hi havia poques dones a Espanya dedicades a l'esport, això va ser una cosa al meu favor. Al meu contra, pesaven altres circumstàncies, la pròpia situació de l'esport, les comptades instal·lacions, els escassos entrenadors i un ambient que no afavoria gens que et dediquessis a l'esport.

—La Mari Paz té tres fills, dues noies i un noi. **T'hagués agradat que els teus fills s'haguessin dedicat a l'esport d'élite?**

—Si ells ho haguessin decidit, jo ho hagués acceptat, però mai no han volgut i no els he empès; tots són bons esportistes, encara que no han triat dedicar-s'hi a fons. L'esport d'élite és avui dia molt complicat de compatibilitzar amb els plans d'estudi, a més s'ha de renunciar a

moltes coses i ells no n'han volgut renunciar. De la gent nedadora que estaven amb mi, només conec una persona que ha animat els seus fills cap l'esport d'élite. Avui dia, aquest esport és gairebé una tasca de laboratori, es comença molt aviat i és molt intens, s'ha de renunciar a moltes coses, t'has de sacrificar molt.

Ni tan sols el triomf aconsegueix mitigar, a vegades, certa sensació de carència. Quan s'hagués anat una mica més enllà, quan els ulls miren un horitzó que desitjaven tocar amb les mans i no va poder ser, quan això passa, el record es coloreja amb traços de malenconia. La conformitat neix aleshores de les realitats de la vida que s'ha de persuadir, i el follet interior avisa del lloc on se situa la porta del futur.

—Des de l'ara i l'aquí, i sabent el que saps, canviaries alguna cosa a la teua carrera esportiva?

—Potser sí, quan vaig deixar de nedar sempre em va quedar quelcom de penediment, sempre vaig pensar que no havia pogut fer tot el que desitjava. Perquè la meua situació col·locada deu anys més tard, als 80, o més encara als 90, no hagués estat igual. Sempre m'ha sabut greu no haver pogut experimentar uns anys més amb un altre tipus d'entrenament. Nedar va ser una experiència molt curta, així l'he viscuda, molt curta. M'hagués agradat allargar-la uns pocs anys i experimentar altres sensacions. De totes formes, quan ho vaig deixar ho vaig fer molt convençuda. A mi el que més em preocupava era el "després de", això ho tenia claríssim, sabia que la natació em serviria perquè em coneguessin unes poques persones, però res més. Després de la meua carrera esportiva no he estat Mari Paz Corominas la nedadora, he estat Mari Paz Corominas a seques. I no és només el meu cas, és el cas de totes les nedadores d'élite. Alguns s'han dedicat a la natació com a entrenadors o en el món federatiu, però la majoria ha realitzat la seva vida professional lluny de la natació. No crec que hi hagi ningú que pel fet de ser nedador li hagin regalat res. A més, en la natació no es mouen els diners que es mouen en altres esports, crec que no s'ha convertit en un esport espectacle com per exemple l'atletisme, i no diguem el futbol. Fins i tot el waterpolo i els salts són més espectaculars, el waterpolo està movent ara mateix molta més televisió i té més difusió als mitjans de comunicació que la natació. Si li preguntes a la gent del carrer el nom d'un campió de natació espanyol no sabrà dir-t'ho. La natació es difon només cada quatre anys i quan hi ha jocs olímpics, com a esport espectacle que tingui una presència continuada al llarg de tot l'any, li veig un futur complicat.

(5) En Santiago Esteva va ser també el primer nedador espanyol que junt amb Mari Paz Corominas es van convertir en els primers que van arribar a assolir una final olímpica.

La Mari Paz és conscient que el seu nom el coneixen molt poques joves d'avui. Tanmateix, va ser una figura i és una peça fonamental en la trajectòria de l'esport femení al nostre país. Va obrir una bretxa arribant per primer cop a una final olímpica, i aquestes joves esportistes del 2000 són les seves hereves encara que, potser, ningú els ho hagi explicat. Em diu la Mari Paz, que per arribar a dalt en l'esport de competició s'ha de ser molt perseverant, molt sacrificada i no deixar-se abatre pels obstacles amb què es va ensopegant, no rendir-se. Em diu, a més, que els entorns, els suports emocionals són bàsics, la seguretat en una mateixa, l'equilibri psicològic i el saber que hi ha gent que creu en tu.

Els registres exigits avui per arribar a una final olímpica de natació (al igual que en altres esports) són tan selectius, que sobre ells hi planeja amb ales transparents l'ocell del "dopping". Per a Mari Paz, el "dopping" és quelcom que d'alguna ma-

nera demanda la societat i els mitjans de comunicació a través del "més i més, però molt més" i s'acaba convertint en el "vull i temo".

El producte més sofisticat que ella va prendre en els seus entrenaments van ser els sobres de "Prevallon" (vitamina C). Però ella va agafar una Olimpíada, Mèxic-68, en què es tancava el cicle de l'esport amateur i s'obria el de l'esport professionalitzat. La frontera a partir de la qual s'han anat repetint en cada nova Olimpíada els ritus de cacera per enxampar les trampes i els tramposos. És un joc recidat del "ratolí que t'agafa el gat", on ningú guanya definitivament perquè el preu és la salut. A la maduresa de la seva vida, la Mari Paz treballa, va a la piscina de tant en tant a nedar uns quants metres, juga al golf amb la família i el seu cos no ha hagut de passar factura a l'usurjer del dopping. Se sent satisfeta de la seva carrera esportiva, malgrat que va ser un passeig una mica en solitari i de curta experiència.

Al 68, volava per sobre del cel una nau espacial comptant les voltes per arribar a la Lluna. En Santiago Calatrava (6) començava la seva carrera de Belles Arts. Hi moria assassinat en Robert Kennedy. Es fundava una organització esportiva per a persones amb discapacitats (7). En Gabriel García Márquez publicava *"Cien años de soledad"*. El penúltim tros d'imperi colonial espanyol s'acomiajava definitivament. Al 68, se celebrava a Teheran la primera conferència mundial sobre els drets humans. Octavio Paz (8) renunciava al seu lloc d'ambaixador de Mèxic a l'Índia com a resposta a la matança de Tlatelolco. Als pòdiums de Mèxic, uns atletes negres americans aixecaven el seu puny en alt, per cridar-li al món que patíem tots de societat racista. Al 68, les pantalles de cinema van flotar d'ingravedesa amb l'estrena de *"2001-Una odisea a l'espai"*. Al 68, el 2000 era el misteri, els universos per inventar, els malsons per venir o els somnis per somiar. Al 68, el 2000 va ser futur.

(6) En Santiago Calatrava, enginyer i arquitecte, dissenyador de la preciosa torre que porta el seu nom i que se situa a la muntanya de Montjuïc, a uns metres del Palau Sant Jordi i també de l'INEFC.

(7) Special Olímpics International.

(8) Escriptor i poeta mexicà, Premi Nobel de Literatura el 1990.